

Imię i nazwisko:

Klasa:

ZADANIA MATURALNE Z HISTORII – ŚREDNIOWIECZE

POZIOM ROZSZERZONY

CZAS PRACY: 180 MINUT

LICZBA PUNKTÓW DO UZYSKANIA: 61

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy arkusz z zadaniami zawiera 24 strony (zadania 1–25). Ewentualny brak zgłoś nauczycielowi.
 2. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
 3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu albo pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
 4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
 5. Zapoznaj się uważnie ze źródłami, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi.
- Odpowiadaj tylko na podstawie źródeł i tylko własnymi słowami – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tylko odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Zadanie 1. (2 pkt)

Fotografia

Shutterstock

Rozpoznaj styl w sztuce, którego cechy reprezentuje ukazana na fotografii budowla. Wybierz odpowiedź w pierwszej kolumnie tabeli, a następnie w drugiej zaznacz argument potwierdzający Twój wybór.

Budowla jest charakterystyczna dla stylu	Argument potwierdzający Twój wybór
A. romańskiego	1. liczne kopuły i rozety
B. gotyckiego	2. małe okna i masywne mury
C. renesansowego	3. wielość elementów dekoracyjnych
	4. kolumny i tympanon

Zadanie 2. (1 pkt)

Fragment opracowania historycznego

Zajmowanie przez Słowian nowych obszarów osiedleńczych, a w związku z tym nieuniknione starcia z ich dotychczasowymi mieszkańcami przyspieszyły proces łączenia się poszczególnych wspólnot terytorialnych w jednostki wyższego rzędu [...]. Rządzone przez wiec, na czas wojny wybierały spośród jego członków wodza-księcia. Dążył on do przedłużenia swej władzy także na czas pokoju i starał się ją uczynić dziedziczną.

Tadeusz Manteuffel, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 1990, s. 120.

Wyjaśnij, o jakiej jednostce wyższego rzędu mowa w tekście.

.....

Zadanie 3. (3 pkt)

Rozstrzygnij, które z poniższych zdań są prawdziwe, a które – fałszywe. Wstaw znak X w odpowiednich miejscach w tabeli.

	Zdanie	Prawda	Falsz
A.	W latach 622–625 Słowianie pod wodzą Samona pokonali Awarów i nad środkowym Dunajem oraz górną Łabą utworzyli pierwsze państwo słowiańskie.		
B.	W 929 r. książę Wacław I z dynastii Przemyślidów musiał uznać zwierzchność króla niemieckiego Henryka I. W ten sposób Czechy stały się lennem Niemiec.		
C.	W 980 r. następca Ruryka, Oleg Mądry, przyjął chrzest z rąk Bizancjum i ożenił się z siostrą cesarza bizantyńskiego.		

Źródło 1. Fragment *Kroniki polskiej* Galla Anonima

[...] cesarz Otto [...] przybył do [grobu] św. Wojciecha dla modlitwy i pojednania, a zarazem w celu poznania sławnego Bolesława. [...] Bolesław przyjął go tak zaszczytnie i okazał, jak wypadało przyjąć króla, cesarza rzymskiego i dostojnego gościa. [...]

Zważywszy jego chwałę, potęgę i bogactwo, cesarz rzymski zawołał w podziwie: „Na koronę mego cesarstwa! To, co widzę, większe jest, niż wieść głosiła!”. I za radą swych magnatów dodał wobec wszystkich: „Nie godzi się takiego i tak wielkiego męża [...] księciem nazywać lub hrabią, lecz [wypada] chlubnie wynieść go na tron królewski i uwieńczyć koroną”. A zdjawszy z głowy swej diadem cesarski, włożył go na głowę Bolesława na [zadatek] przymierza i przyjaźni i za chorągiew tryumfalną dał mu w darze gwóźdź z Krzyża Pańskiego wraz z włócznią św. Maurycego, w zamian za co Bolesław ofiarował mu ramię św. Wojciecha.

Wiek V–XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów, oprac. Melania Sobańska-Bondaruk, Stanisław Bogusław Lenard, Warszawa 1997, s. 103.

Źródło 2. Zjazd gnieźnieński w *Kronice Thietmara*, XI w.

Następnie cesarz [Otton III] na wieść o cudach, jakie Bóg działał przez miłego sobie męczennika Wojciecha, pospieszył tamże celem pomodlenia się [przy jego grobie]. [...] Minawszy granice Milczan, doszedł do ziemi Dziadoszan, gdzie z niezmierną serdecznością wyszedł na powitanie Bolesław – którego imię tłumaczy się większa sława, nie za zasługi, lecz w myśl dawnego zwyczaju – przygotował dla cesarza kwatery w miejscowości zwanej Ilwa. W jaki zaś sposób był cesarz przez niego wówczas podejmowany i przez jego kraj aż do Gniezna wiedziony, rzecz to nie do uwierzenia i wprost nie da się opowiedzieć. Widząc z daleka miasto upragnione, szedł doń pobożnie bosymi stopami, a przyjęty z czcią niezwykle przez biskupa tamecznego Ungera, wprowadzony został do kościoła, błagając złany łzami wstawiennictwa świętego męczennika dla pozyskania sobie łaski Chrystusowej. I niezwłocznie ustanowił tam arcybiskupstwo, jak sądzę: prawnie, jednakże bez zgody pomienionego biskupa [Ungera], do którego diecezji należała cała ta okolica. Archidiecezję tę powierzył bratu wspomnianego męczennika, Radzymowi [...].

Wiek V–XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów, oprac. Melania Sobańska-Bondaruk, Stanisław Bogusław Lenard, Warszawa 1997, s. 102.

Wyjaśnij na podstawie zacytowanych fragmentów kronik, na czym polega różnica między obydwooma przekazami dotyczącymi wizyty cesarza Ottona III w Polsce.

.....

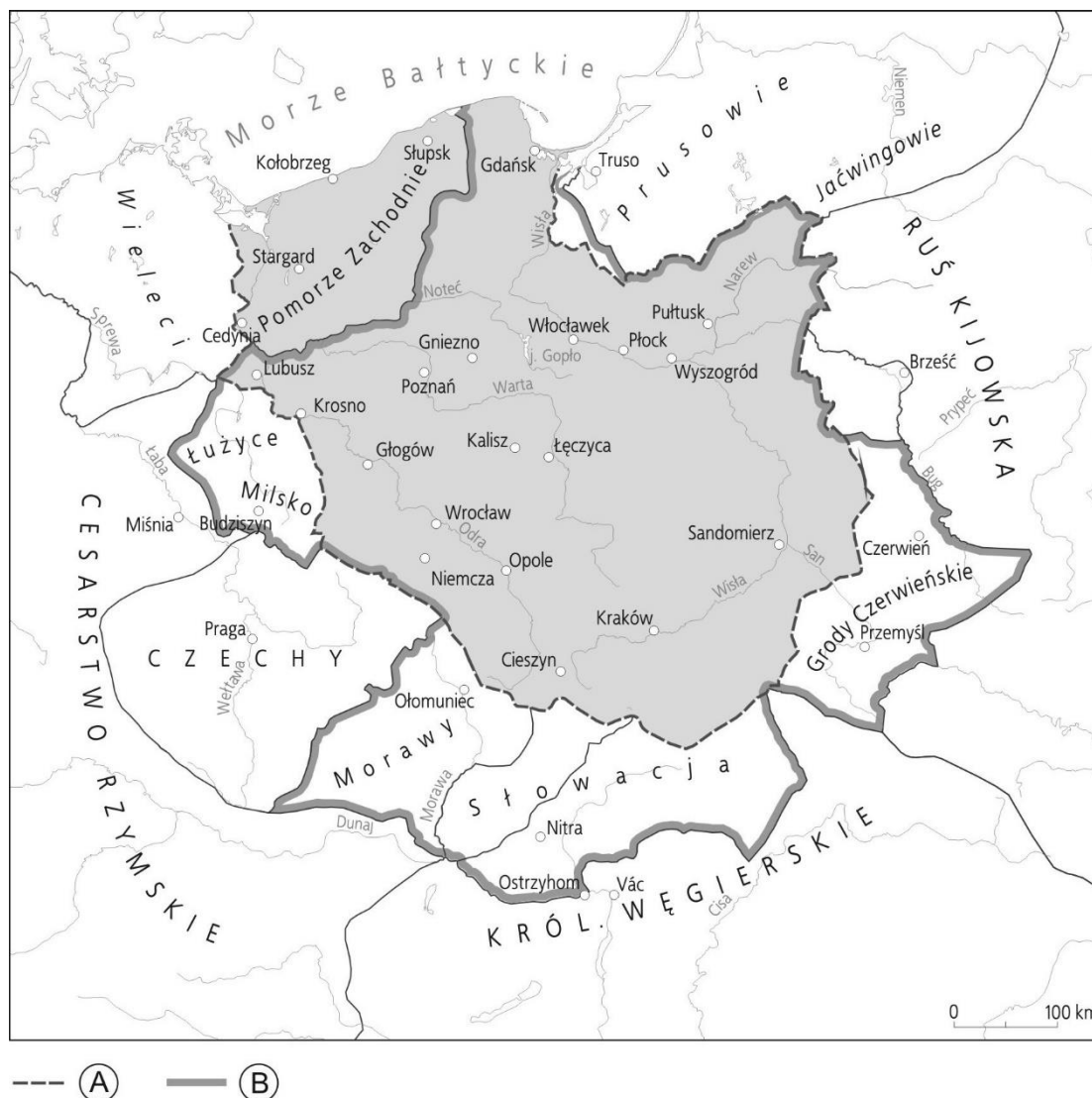
.....

.....

.....

.....

Mapa

5.1. Uzupełnij legendę powyższej mapy.

Literą A oznaczono granice państwa polskiego w czasach

Literą B oznaczono granice państwa polskiego w czasach

5.2. Uzasadnij swoją odpowiedź.

A.

.....

B.

.....

.....

Zadanie 6. (3 pkt)

Fragment *Kroniki polskiej* Galla Anonima

Po uwolnieniu tedy i odbiciu ojczyzny, i po wygnaniu obcych ludów nie mniejszy pozostał Kazimierzowi trud orężnego pokonania własnego ludu i swoich prawowitych poddanych. Był bowiem pewien człowiek, [...], cześnik i sługa jego ojca Mieszka, a po śmierci tegoż we własnym przekonaniu księżę i naczelnik Mazowszan. W tym czasie mianowicie Mazowsze było tak gęsto zaludnione przez Polaków, którzy, jak powiedziano, uciekali tam poprzednio, iż pola roiły się od oraczy, pastwiska od bydła, a miejscowości od mieszkańców. Stąd poszło, że [cześnik], ufny w odwagę swego wojska, a nadto zaślepiony żądzą zgubnej ambicji, próbował zuchwale sięgnąć po to, co mu się nie należało ani z prawa żadnego, ani z przyrodzenia. Stąd też do takiej posunął się hardości i pychy, że odmawiał posłuszeństwa Kazimierzowi, a nadto z bronią w rękę i podstępem stawiał mu opór.

Gall Anonim, *Kronika polska*, Wrocław 2003, s. 44–45.

6.1. Podaj stosowaną w historiografii nazwę powstania, o którego wybuchu mowa w tekście.

.....

6.2. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

Do wydarzenia, o którym mowa w tekście, doszło przed

- A. koronacją Mieszka II na króla Polski.
- B. zawarciem pokoju w Budziszynie.
- C. misją chrystianizacyjną biskupa Wojciecha do Prus.
- D. zjazdem w Kwedlinburgu.

6.3. Na podstawie wiedzy własnej wyjaśnij, jaki był bezpośredni skutek wydarzeń opisanych w tekście.

.....

.....

.....

.....

Zadanie 7. (3 pkt)

Fragment opracowania historycznego

Okazało się bowiem, że ani papież, ani wielcy władcy, ani też rycerstwo zachodnie nie są już zdolni do zapewnienia bezpieczeństwa Ziemi Świętej i wyzwolenia grobu Chrystusa. Uczepiono się więc rozpaczliwie idei, że tylko wskutek cudu płynącego z modlitwy biednych i niewinnych, a nie orężem można doprowadzić do realizacji tych szczytnych, zasadniczych celów [...].

W tym duchu [...] w północnej Francji i w środkowej Nadrenii dwaj nawiedzeni: Stefan z Cloyes i Mikołaj z Kolonii [...] zaczynają gromadzić wokół siebie coraz większe rzesze młodocianych i niepełnoletnich wieśniaków i mieszczan. Na wzór plemienia Izraelitów, którzy wywędrowali z Egiptu, wędrują w grupowych procesjach, ażeby przejść przez morze, chcąc odnieść zwycięstwo tam, gdzie nie udało się to naznaczonym piętnem grzechów dorosłym.

M. Balard, *Wyprawy [...] i łaciński wschód XI–XIV w.*, Warszawa 2005, s. 211.

7.1. Podaj, o jakiej grupowej procesji mowa w tekście.

.....

7.2. Na podstawie wiedzy własnej wyjaśnij, co stało się z uczestnikami tej grupowej procesji.

.....
.....
.....

7.3. Wyjaśnij, dlaczego wymieniona w tekście procesja jest postrzegana jako zbiorowy rytuał oczyszczający.

.....
.....
.....

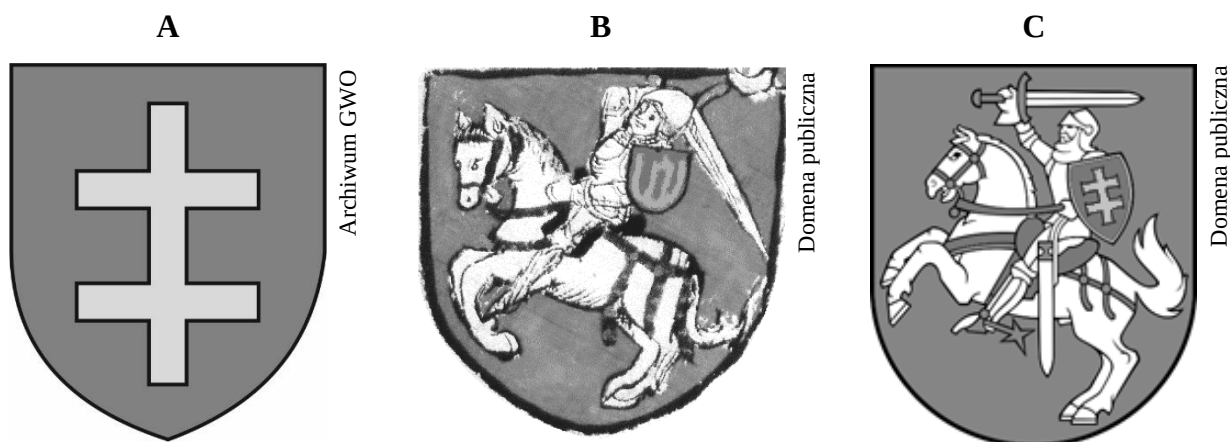
Zadanie 8. (1 pkt)

Wśród wymienionych wydarzeń z epoki średniowiecza wskaż to, które jest chronologicznie pierwsze, wstawiając obok cyfrę 1. Obok wydarzenia chronologicznie ostatniego wstaw cyfrę 2.

A.	wydanie Wielkiej Karty Swobód	
B.	mowa papieża Urbana II na synodzie w Clermont	
C.	zwołanie pierwszych Stanów Generalnych we Francji	
D.	sporządzenie przez papieża Grzegorza VII notatki <i>Dictatus papae</i>	

Herby

9.1. Podaj imię władcy, do którego należał herb oznaczony literą A.

.....

9.2. Wyjaśnij symbolikę herbu oznaczonego literą A.

.....
.....
.....
.....
.....

9.3. Wyjaśnij, dlaczego w herbie Pogoni nastąpiła zmiana tarczy u jeźdźca (herby B i C).

.....
.....
.....
.....
.....

Zadanie 10. (2 pkt)

Obraz. Cimabue (Cenni di Pepo), *Madonna z Dzieciątkiem i aniołami*

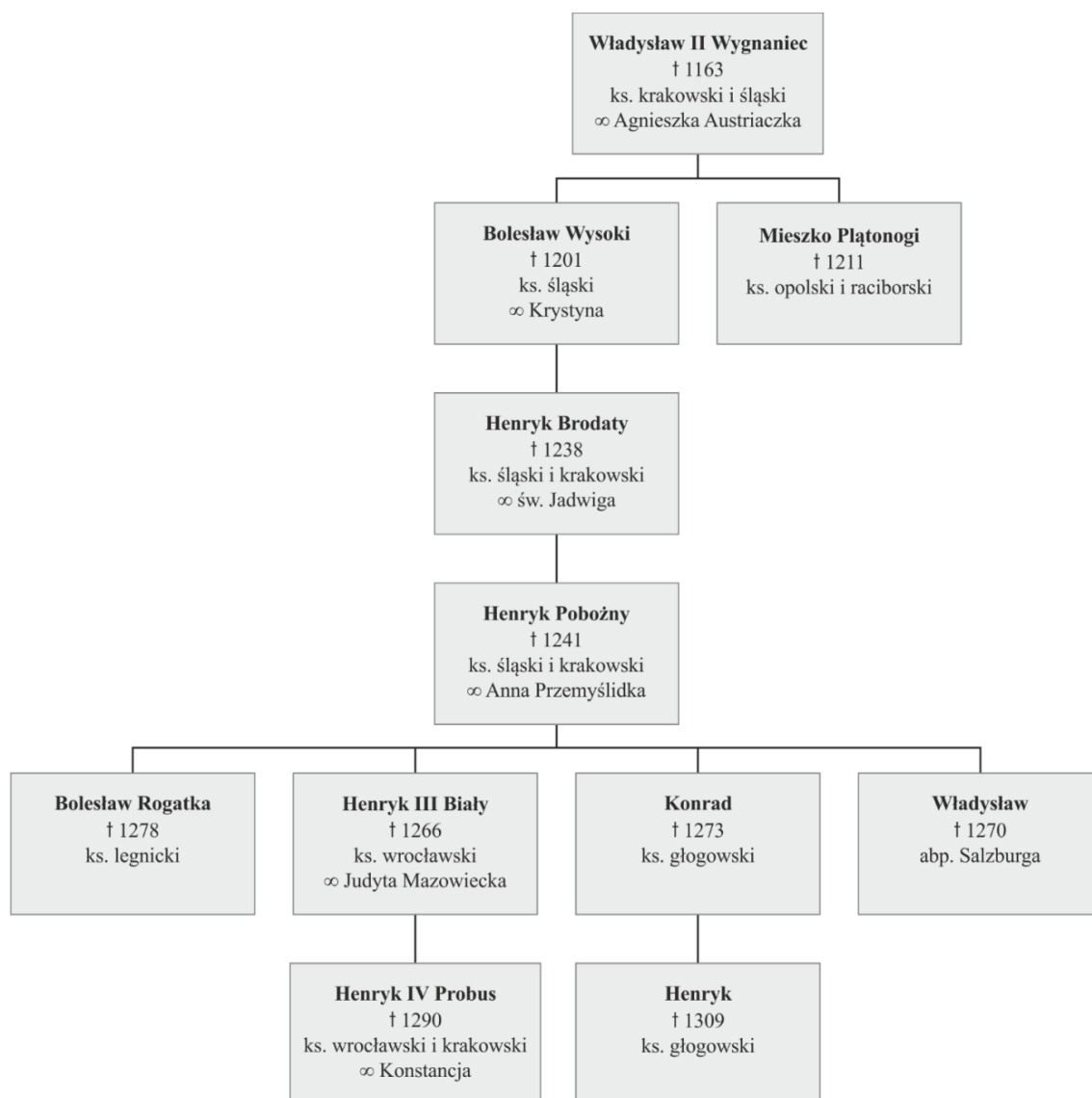
Domena publiczna

Nazwij styl w sztuce, którego cechy reprezentuje obraz. Wybierz odpowiedź w pierwszej kolumnie tabeli, a następnie w drugiej kolumnie zaznacz dwa argumenty potwierdzające Twój wybór.

Obraz reprezentuje cechy	Argumenty potwierdzające Twój wybór
A. gotyku	1. brak perspektywy
B. renesansu	2. dynamika i ekspresja postaci
C. baroku	3. tematyka religijna
	4. krajobraz w tle portretu

Zadanie 11. (2 pkt)

Źródło 1. Fragment drzewa genealogicznego Piastów śląskich.

Źródło: Henryk Samsonowicz, *Historia Polski do roku 1795*, Warszawa 1990, tab. IV.

Źródło 2. Fragment opracowania historycznego

Korpus wysłany przeciwko Polsce przekroczył w paru miejscach granicę, zdobył po krótkim oblężeniu Sandomierz i podzieliwszy się na trzy części, rozpoczął pustoszenie ziem polskich. Oddział kierujący się ku Małopolsce napotkał i rozbił pod Chmielnikiem połączone rycerstwo sandomierskie i krakowskie, po czym zajął Kraków opuszczony przez mieszkańców. Stamtąd pospieszył na Śląsk, gdzie w okolicy Wrocławia spotkał się z oddziałami operującymi na północy. Połączone wojska tatarskie zaatakowały księcia [...], który zdołał zgromadzić znaczne siły polskie i uzyskać pomoc rycerstwa. [...] doszło do walnej rozprawy, [która] zakończyła się pogromem chrześcijan i śmiercią [księcia]. Po spustoszeniu Śląska oraz Łużyc i wypełnieniu w ten sposób swego zadania w Polsce korpus [...] ruszył na Morawy.

Tadeusz Manteuffel, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 1990, s. 255.

11.1. Zaznacz poprawne dokończenie zdania.

W bitwie, o której mowa w źródle 2., zginął

- A. jeden z braci Bolesława Rogatki.
- B. prawnuk Władysława II Wygnańca.
- C. syn Bolesława Wysokiego.
- D. ojciec Henryka IV Probusa.

11.2. Na podstawie wiedzy własnej wymień dwa skutki najazdu korpusu, o którym mowa w źródle 2.

-
-

Zadanie 12. (1 pkt)

W tabeli podano definicje trzech pojęć. Uzupełnij tabelę, wpisując te pojęcia.

A.	Podatek na rzecz Kościoła w wysokości jednej dziesiątej plonów.	
B.	Oddawanie części zbiorów.	
C.	Opłata pieniężna za użytkowanie ziemi.	

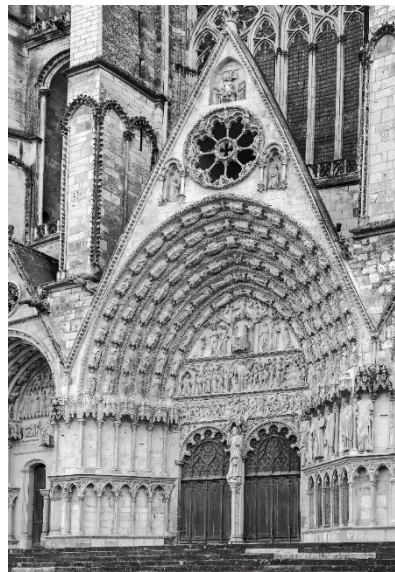
Portale

A

Shutterstock

B

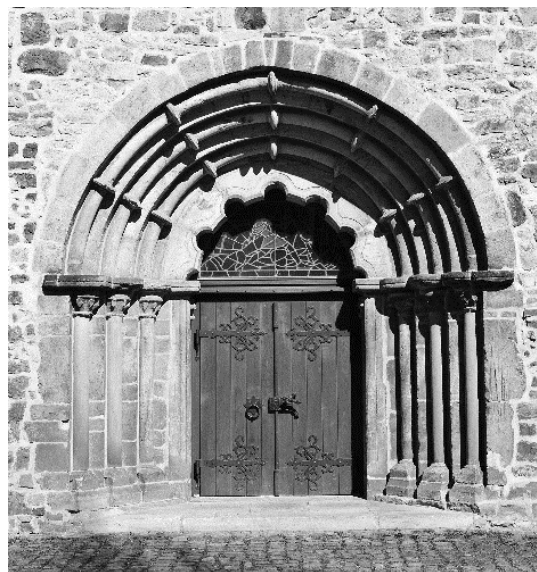
Shutterstock

C

Shutterstock

D

Shutterstock

13.1. Spośród portali przedstawionych na ilustracjach wybierz dwa, które pochodzą z epoki średniowiecza. Podaj ich oznaczenia literowe.

.....

13.2. Podaj nazwy stylów architektonicznych, według których zostały wykonane te średniowieczne portale.

-
-

Tekst źródłowy

My, Władysław, z Bożej łaski książę krakowski, sandomierski, łączycki i kujawski, wiadomym czynimy wszystkim, którzy niniejszy list oglądać będą, że starając się o pożytki i korzyści miasta naszego Krakowa, dajemy (prawo) i pozwalamy naszym mieszczanom krakowskim, aby skład wszelkich towarów i rzeczy sprzedażnych w wymienionym mieście posiadali, tak jak najlepiej i najpożyteczniejsze dla dobra miasta będą (go) mogli ogłosić. Chcemy także i obiecujemy, aby wszyscy kupcy z jakichkolwiek rejonów i krajów z towarami do rzeczonoego miasta przybywający wszystkie ich przedmioty handlu lub towary mogli gościom obcym lub jakimkolwiek innym kupującym sprzedawać, wyjąwszy tylko miedź, która jeśli byłaby sprowadzona z Węgier lub ze Sącza, lub z jakichkolwiek innych rejonów, krajów lub miejsc, nie żadnemu obcemu, lecz tylko naszym mieszczanom krakowskim powinna być sprzedawana, a rzeczeni kupcy w żaden sposób, jak tylko rzeczy i towary sprzedawszy, przez wspomniane nasze miasto Kraków niech się przejeżdżać nie ośmielają. Następnie dodajemy, aby wyżej wymienieni kupcy z Węgier lub ze Sącza, lub z jakichkolwiek innych miejsc z miedzią i innymi towarami ku Toruniowi pływać po wodach ani ich w kraju rozprowadzać nie śmieli, jeśli przedtem wymieniona miedź i towary do Krakowa sprowadzone nie zostały złożone na składzie i tamże naszym mieszczanom krakowskim sprzedane, jak wyżej zostało to wyrażone.

[https://historia.org.pl/2009/10/27/prawo \[...\]](https://historia.org.pl/2009/10/27/prawo) [dostęp 30.04.2019].

14.1. Podaj stosowaną w historiografii nazwę prawa, które nadał mieszkańcom Krakowa wystawca zacytowanego dokumentu.

.....

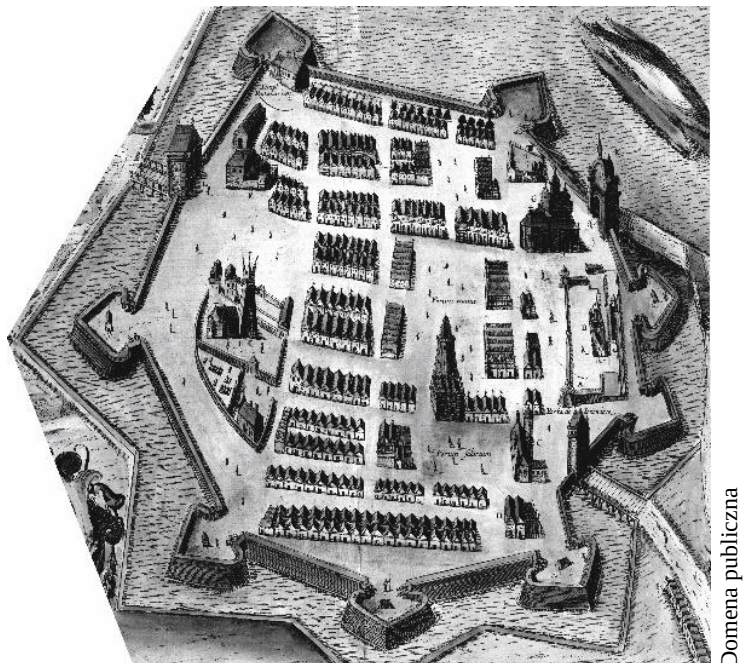
14.2. Wymień trzy obowiązki, jakie na obcych kupców nakładało prawo wprowadzone przez wystawcę tego dokumentu.

-
-
-

Zadanie 15. (1 pkt)

Plany miast

A

B

Rozstrzygnij, która rycina przedstawia miasto ulokowane w średniowieczu. Podaj jej oznaczenie literowe. Odpowiedź uzasadnij.

Rycina:

Uzasadnienie:

.....

.....

Zadanie 16. (1 pkt)

Fragment opracowania historycznego

1 lutego [...] w atmosferze ostrych napaści na Polskę ze strony Zakonu i Zygmunta Luksemburskiego, po długich pertraktacjach podpisano pokój [...]. W myśl jego postanowień Polska zwracała Zakonowi zdobyte zamki i zwalniała poddanych Zakonu od przysięgi wierności złożonej Jagielle. Tracono zatem wszystkie zdobycze na terenie państwa zakonnego. Krzyżacy zwracali Litwie Żmudź, ale tylko na czas życia Jagiełły i Witolda. Polsce oddawali jedynie [...] ziemię dobrzyńską oraz godzili się, aby dawny spór o Santok i Drezdenko oddać do rozstrzygnięcia arbitrom. Pomorze i inne ziemie pozostawały przy Zakonie.

Jadwiga Krzyżanowska, Jerzy Ochmański, *Władysław II Jagiełło*, Warszawa 1989, s. 210–211.

Podaj datę roczną i nazwę pokoju, o którego postanowieniach mowa w tekście.

Data roczna:

Nazwa pokoju:

Zadanie 17. (3 pkt)

Rozpoznaj postaci, których fragmenty biografii zamieszczono w tabeli. Uzupełnij tabelę.

	Fragment biografii	Postać
A.	Był czeskim duchownym, reformatorem religijnym i prekursorem protestantyzmu. Został spalony na stosie w Konstancji pod zarzutem herezji.	
B.	Był angielskim teologiem i duchownym. Jego nauczanie miało wpływ na późniejsze ruchy sprzeciwiające się nauce Kościoła, m.in. husytyzm.	
C.	Była francuską wieśniaczką, która w czasie wojny stuletniej dowodziła armią francuską. Została schwytana i wydana Anglikom, którzy spalili ją na stosie.	

Zadanie 18. (1 pkt)

Grafika

Wyjaśnij wymowę ideową grafiki, interpretując jej elementy.

.....

.....

.....

Zadanie 19. (2 pkt)

Fragment opracowania historycznego

Tymczasem Anglia zepchnięta z kontynentu przeżywała poważne wstrząsy wewnętrzne. Nieudolny i chorowity Henryk VI dał się powodować kamaryli* dworskiej, budząc ostre sprzeciwy ze strony przedstawiciela młodszej linii panującej dynastii – Ryszarda, księcia Yorku. Udało mu się uzyskać przewagę nad doradcami starszej linii (Lancasterowie) i objąć władzę w charakterze protektora, rządzącego państwem w imieniu chorego króla. Nie położyło to jednak kresu walce, która przerodziła się w długoletnią [...] wojnę domową.

Tadeusz Manteuffel, *Historia powszechna. Średniowiecze*, Warszawa 1990, s. 299.

* kamaryla – grupa dworzan otaczających władcę, wywierająca wpływ na sprawy państwowe

19.1. Podaj, o jakiej wojnie mowa w tekście.

.....

19.2. Na podstawie wiedzy własnej wymień trzy skutki wojny, o której mowa w tekście.

-
-
-

Zadanie 20. (2 pkt)

W tabeli umieszczono wydarzenia z historii Polski od XII do XV wieku. W odpowiednich rubrykach wpisz władców, za których panowania miały one miejsce.

	Wydarzenie	Władca
A.	zjazd dostojników świeckich i duchownych w Łęczycy	
B.	bunt wójta Alberta w Krakowie	
C.	wieczysty pokój z Krzyżakami w Kaliszu	
D.	akt inkorporacji Prus	

Zadanie 21. (2 pkt)**Fragment opracowania historycznego**

Mocą kazimierzowskiego przywileju założono 8 katedr prawniczych, w tym 5 prawa rzymskiego, a 3 prawa kanonicznego, a nadto 2 katedry medycyny oraz jedną katedrę sztuk wyzwolonych. Zabrakło [...] jedynie teologii, ale domyślać się należy, że nie uzyskano w tej sprawie przyzwolenia papieskiego.

Jerzy Wyrozumski, [...], Warszawa 1990, s. 219.

21.1. Podaj, o jakim przywileju mowa w tekście.

.....

21.2. Wyjaśnij, dlaczego na mocy tego przywileju założono 8 katedr prawniczych.

.....

.....

Zadanie 22. (1 pkt)

Każdemu autorowi przyporządkuj dzieło wybrane spośród poniższych. Uzupełnij tabelę odpowiednimi tytułami.

Dekameron, Suma teologiczna, Boska komedia, Państwo Boże, Pieśń o Rolandzie

	Autor	Dzieło
A.	św. Augustyn	
B.	Dante Alighieri	
C.	św. Tomasz z Akwinu	
D.	Giovanni Boccaccio	

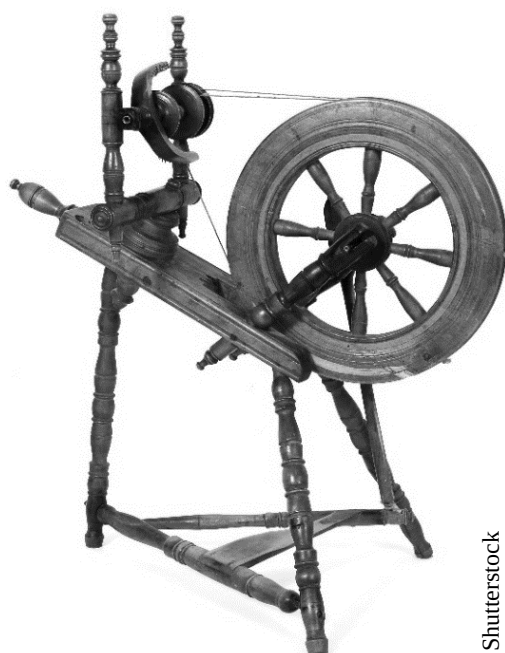
Zadanie 23. (5 pkt)

Na podstawie wiedzy własnej uzupełnij poniższą tabelę. W pustych miejscach tabeli wpisz rok i miejsce nadania lub osobę nadającą lub trzy główne postanowienia nadanego przywileju.

Wybrane przywileje szlacheckie			
	Rok i miejsce nadania	Osoba nadająca	Główne postanowienia
A.	1374 Koszyce	Ludwik Węgierski	• • •
B.		Władysław Jagiello	• zobowiązanie do wykupienia szlachcica, który dostałby się do niewoli podczas wyprawy poza granicami kraju • 3 grzywny za kopię w wyprawie zagranicznej • potwierdzenie dotychczasowych praw i przywilejów
C.	1430, 1433 Jedlnia, Kraków	Władysław Jagiello	• • •
D.	1454 Cerekwica, Nieszawa		• wprowadzenie zakazu nakładania i wydawania nowych podatków oraz zwoływania pospolitego ruszenia bez zgody sejmików
E.	1496 Piotrków	Jan Olbracht	• • •

Zadanie 24. (2 pkt)

Fotografia

24.1. Podaj nazwę wynalazku, który został przedstawiony na fotografii.

.....

24.2. Wymień jeden pozytywny i jeden negatywny skutek zastosowania wynalazku przedstawionego na fotografii.

-
-

Zadanie 25. (12 pkt)

Zadanie zawiera dwa tematy. Wybierz jeden z nich do opracowania.

Temat 1.

Profesor Jan z Ludziska w mowie powitalnej do króla Kazimierza Jagiellończyka powiedział:
„Chłopi w Polsce niewolą najcięższą są uciśnieni, gorszą niż ongi synowie Izraela w Egipcie przez faraona lub jeńcy wzięci w bitwie i w niewolę uprowadzeni”.

Czy zgadzasz się z tą opinią? Odpowiedź uzasadnij, charakteryzując działania władców z dynastii Jagiellonów w dziedzinie polityki wewnętrznej.

Temat 2.

Wyjaśnij, jaki wpływ miała epidemia czarnej śmierci na sytuację społeczno-gospodarczą średniowiecznej Europy.

This image shows a full page of white paper designed for handwriting practice. It features 20 evenly spaced, horizontal dotted lines that run across the entire width of the page. The lines are thin and light gray, providing a guide for letter height and placement without being distracting. There is no text or other markings on the page.

[illegible]

